

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України
«Про внесення змін до Закону України
«Про нотаріат» щодо спрощення доступу до нотаріальної
діяльності»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Встановлені на даний час вимоги до осіб, які мають намір здійснювати нотаріальну діяльність, є невиправдано високими, а сама процедура отримання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю ускладненою.

Зокрема, відповідно до діючої редакції статті 3 ЗУ «Про нотаріат», нотаріусом може стати особа, яка, серед інших вимог, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки.

Для порівняння, згідно ч. 1 статті 69 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», серед вимог до кандидата на посаду судді відносно стажу професійної діяльності у сфері права стоїть «щонайменше п'ять років» і без будь-якої вимоги до наявності стажу помічника судді.

Згідно статті 6 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатом може бути фізична особа, яка в частині стажу відповідає наступним вимогам: має стаж роботи в галузі права не менше двох років, пройшла стажування, крім випадків, встановлених Законом. Наявність стажу роботи помічника адвоката не вимагається.

Крім того, додатковим обмеженням доступу кандидатів до професії нотаріуса є наступне положення ЗУ «Про нотаріат»: «Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, допускається до наступного його складання не раніш як через рік за поданням відповідного територіального органу Міністерства юстиції України за місцем постійного проживання такої особи.» (ч. 7 ст. 10).

В сфері адвокатури допуск до складання повторного кваліфікаційного іспиту регламентується наступним чином: «Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, може бути допущена до складання такого іспиту повторно не раніше ніж через шість місяців. Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит повторно, може бути допущена до наступного кваліфікаційного іспиту не раніше ніж через один рік» (ч. 4 ст. 9 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

З огляду на вказані вище положення, вимоги до майбутніх нотаріусів є найбільш суворі, що не є обґрунтованим і водночас обмежує права громадян на доступ до відповідної професії.

В свою чергу, штучні обмеження доступу до нотаріальної діяльності зменшують конкуренцію, збільшують монополізацію в цій сфері, здорожчують вартість послуг, а в окремих місцевостях взагалі призводять до відсутності нотаріусів, внаслідок чого в кінці-кінців найбільше страждають

споживачі (зокрема, через неможливість отримання відповідної послуги або через встановлену дуже високу ціну послуги).

Вказані вище суттєві обмеження доступу до нотаріальної діяльності не можна вважати об'єктивними і такими, що забезпечують високу кваліфікацію та професійність нотаріусів. Як засвідчує практика, при всіх цих вимогах помилки у нотаріусів все одно трапляються (і у досвідчених, і у тих, хто нещодавно розпочав свою діяльність). Одночасно, згідно діючого законодавства Міністерство юстиції України здійснює перевірки нотаріальної діяльності всіх нотаріусів (з можливістю зупинення та припинення відповідної нотаріальної діяльності), що було і залишається найбільшим стимулом для професійної і компетентної роботи нотаріусів. Іншим важливим стимулом є репутація серед клієнтів, які за результатами роботи нотаріуса приймають рішення, працювати з ним далі чи ні, рекомендувати його іншим людям або характеризувати негативно.

З урахуванням вищевикладеного підхід до відбору кандидатів на здійснення нотаріальної діяльності підлягає певного корегування.

2. Цілі і завдання проєкту Закону

Проєктом Закону пропонується спрощення доступу до нотаріальної діяльності осіб, які мають намір займатися нею, шляхом зменшення вимог до кандидатів, а також оптимізації процедури складання іспиту.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроєкту

Проєкт Закону пропонує внесення наступних змін до ЗУ «Про нотаріат» стосовно осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю:

- замість вимоги до стажу роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори не менш як три роки – встановлення вимоги до стажу роботи у сфері права не менш як три роки, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори не менш як півтора роки;

- замість існуючої норми про те, що «особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, допускається до наступного його складання не раніш як через рік», встановити, що така особа може бути допущена до повторної здачі іспиту не раніше, ніж через три місяці.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини у даній сфері, є Закон України «Про нотаріат», до якого і пропонується внесення відповідних змін.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту Закону не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України або місцевих бюджетів.

6. Прогноз результатів

Прийняття законопроекту матиме наступні позитивні наслідки (результати):

- спрощення доступу до нотаріальної діяльності для осіб, які мають намір займатися такою діяльністю;
- зменшення корупційних ризиків в сфері відбору кандидатів;
- збільшення конкуренції у сфері нотаріальної діяльності;
- підвищення рівня доступності нотаріальних послуг та зменшення їх вартості.

Народні депутати України:

**С.Д. Гривко (посв. № 110)
П.В. Халімон (посв. № 54)**

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ГРИВКО СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA10400000039E23D00BE09F201
Дійсний до: 13.01.2022 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 110д9/1-2021/17112 від 22.01.2021

337714